

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 3.
ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.3.141>

УДК 336.74:336.77(477)

Я. В. Поплюйко,

к. е. н., доцент,

доцент кафедри статистики, інформаційно-аналітичних систем і демографії, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3379-2177>

А. А. Шенгеля,

бакалавр, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-7444-6074>

СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ІНФЛЯЦІЇ, КРЕДИТНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ВАРТОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ШВИДКІСТЬ ОБІГУ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Ya. Poplyuyko,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Statistics, Information and Analytical Systems and Demography , Taras Shevchenko National University of Kyiv

A. Shengelya,

Bachelor, Taras Shevchenko National University of Kyiv

STATISTICAL ASSESSMENT OF THE IMPACT OF INFLATION, CREDIT ACTIVITY AND THE COST OF FINANCIAL RESOURCES ON THE VELOCITY OF MONEY CIRCULATION IN UKRAINE

У статті здійснено статистичний аналіз швидкості обігу грошей, грошових агрегатів $M0$ і $M1$ із фокусом на безготівкові розрахунки та ефективність кредитного каналу в Україні за 2012–2024 рр. Аналізується динаміка грошових агрегатів та оцінюється частка безготівкових розрахунків в умовах макроекономічних шоків, включаючи пандемію COVID-19 та повномасштабну війну. Досліджується швидкість обертання операційних коштів та швидкість безготівкових розрахунків, як ключових індикаторів розвитку платіжної системи. Проведено порівняльний аналіз швидкості безготівкових розрахунків та індексу споживчих цін, обсягу кредитів та обсягу безготівкових розрахунків, коефіцієнта кредитної монетизації та середньозваженої відсоткової ставки. Оцінено вплив факторів на швидкість безготівкових розрахунків. Побудовані регресійні моделі дозволили підтвердити гіпотезу про те, що інфляція, відсоткова ставка та обсяг наданих кредитів не впливають на зміну швидкості безготівкових розрахунків, а коефіцієнт кредитної монетизації має негативний вплив. Проведені розрахунки доводять домінування немонетарних факторів інфляційної динаміки, вказують на формування надлишкової ліквідності та структурне уповільнення транзакційної активності в економіці. Результати дослідження дозволяють сформулювати ефективні заходи монетарної політики щодо покращення передавального механізму кредитування. В подальших дослідженнях увага буде сконцентована на залученні інших факторів, що впливають на швидкість обігу грошей.

The article presents a comprehensive statistical and econometric analysis of the velocity of money in Ukraine, with particular emphasis on monetary aggregates $M0$ and $M1$, the expansion of non-cash payments, and the effectiveness of the credit transmission channel over the period 2012–2024. The study examines the structural transformation of the monetary base under conditions of profound macroeconomic disturbances, including the COVID-19 pandemic and the full-scale war, which substantially altered liquidity preferences and transactional behavior. Time-series indicators were constructed to estimate the dynamics of

overall money velocity and the velocity of non-cash funds, enabling an assessment of cyclical fluctuations and structural breaks associated with geopolitical shocks.

Based on empirical evidence, the evolution of non-cash velocity is divided into two distinct stages: a phase of accelerated growth driven by financial deepening and digitalization, followed by a peak and subsequent deceleration reflecting precautionary savings and the accumulation of passive liquidity. Comparative analysis explores the relationship between non-cash velocity and the consumer price index, credit volumes, the credit monetization ratio, and weighted average lending rates. Particular attention is devoted to identifying determinants of transactional activity through regression modeling.

The statistical results confirm that inflation, lending rates, and gross loan volumes exert no statistically significant influence on changes in non-cash velocity, whereas the credit monetization ratio demonstrates a stable negative effect. These findings indicate the predominance of non-monetary inflationary drivers and reveal the formation of excess liquidity alongside a structural slowdown in productive transactions. The conclusions provide a basis for refining monetary policy instruments to strengthen credit transmission and restore the functional role of money in supporting sustainable economic growth. Future research will focus on incorporating other factors that influence the velocity of money.

Future research should expand the empirical framework by incorporating additional macrofinancial and institutional variables that may influence money velocity, including expectations, fiscal impulses, exchange rate volatility, financial market development, and structural shifts in payment technologies.

Ключові слова: *грошові агрегати, швидкість обігу грошей, швидкість безготівкових розрахунків, обсяг кредитів, ставка за кредитами, коефіцієнт кредитної монетизації, регресійний аналіз.*

Keywords: *monetary aggregates, velocity of money, velocity of non-cash payments, volume of loans, interest rates on loans, credit monetization ratio, regression analysis.*

Постановка проблеми. Сучасні економічні умови в Україні характеризуються тривалим військовим конфліктом, який створює значні макроекономічні ризики, збільшує невизначеність фінансового середовища та посилює потребу в ефективному управлінні банківською системою. В цих умовах банківська система виступає ключовим каналом перерозподілу фінансових ресурсів, підтримання платоспроможності економічних агентів і забезпечення механізмів фінансової стабільності. Динаміка грошових агрегатів, швидкості обігу грошей та обсягів кредитування стають особливо чутливими до змін у макроекономічній кон'юктурі, насамперед у призмі інфляційних очікувань, неритмічності виробництва, падіння реальних доходів населення, зниження підприємницької активності та посилення інфляційного тиску.

Здатність банківської системи адаптуватися до шоків і підтримувати функціонування фінансового посередництва має безпосередній вплив на економіку та фінансову стабільність в цілому. Неефективне управління грошово-кредитними потоками здатне спричинити зниження довіри з боку суб'єктів господарювання та домогосподарств, скорочення обсягів кредитування й, як наслідок, послаблення дієвості монетарної політики. У таких обставинах зростає важливість кількісної оцінки процесів, які відбуваються в грошово-кредитній сфері, оскільки без системного статистичного аналізу неможливо забезпечити адекватні рекомендації щодо спрямування монетарної політики, оцінки ризиків і вибору управлінських рішень для підтримки фінансової стабільності та відновлення економічної активності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз монетарних і макроекономічних показників займає центральне місце у сучасних дослідженнях банківської системи та макроекономічної динаміки. Дослідженню проблематики функціонування грошово-кредитного ринку, швидкості обігу грошей та кредитної активності в умовах макроекономічної нестабільності присвячено багато наукових праць. Так у працях П. Айзарда [4] описуються теоретичні та методологічні аспекти функціонування грошово-кредитних механізмів у відкритих економіках, а роль монетарних умов і фінансових

ринків, швидкість обігу грошей розглядається як змінна величина, чутлива до структурних змін фінансового сектору та монетарної політики. У роботах Р. Андерсона [1], проаналізовано нестабільність монетарних показників у періоди фінансових шоків і зниження довіри до фінансової системи. Теоретичні аспекти взаємозв'язку між грошовою масою, кредитною активністю та макроекономічною стабільністю в економіках, що розвиваються, описано у праці К. Вега [5], де наголошується на важливості взаємодії між кредитною активністю банків і макроекономічною стабільністю.

Окремий напрям сучасних наукових робіт пов'язаний із вдосконаленням методів вимірювання швидкості обігу грошей. Г. Коул та Лі Оганян [2] досліджуючи нестабільність швидкості обігу грошей у кризові періоди акцентують увагу на тому, що швидкість грошових агрегатів може суттєво змінюватися під час шоків.

Серед українських науковців питання стійкості банківської системи та функціонування грошово-кредитної системи у кризові періоди досліджували Д. Данилишин [3], В. Нянько [8], І. Правдиківська [9], Н. Ситник та Я. Прицак [10], які аналізували трансформації банківського сектору, його стійкість та роль у забезпеченні макроекономічної стабільності в умовах війни.

Попри значний обсяг наукових публікацій, недостатня увага приділяється дослідженню впливу факторів на швидкість обігу грошей та аналізу взаємозв'язків між швидкістю обігу грошей, обсягами кредитування, монетизацією та вартістю фінансових ресурсів в умовах сучасних кризових викликів.

Мета статті полягає у статистичному дослідженні швидкості обігу грошей та виявленні факторів впливу із фокусом на безготівкових розрахунках та ефективності використання кредитного каналу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Структура і динаміка грошової маси мають вирішальне значення для розуміння грошово-кредитних умов в економіці, оскільки зміна грошових агрегатів взаємопов'язана зі змінами у валовому внутрішньому продукті, інфляційними процесами та поведінкою фінансових агентів.

Грошова маса є важливим макроекономічним показником, який відображає загальний обсяг платіжних та купівельних засобів в економіці. Управління обсягом грошової маси є ключовим інструментом монетарної політики, що впливає на інфляцію, відсоткові ставки та економічну активність. Проаналізуємо динаміку ключового макроекономічного показника ВВП та найбільш ліквідних складових грошової маси грошових агрегатів М1 та М0 (рис.1).

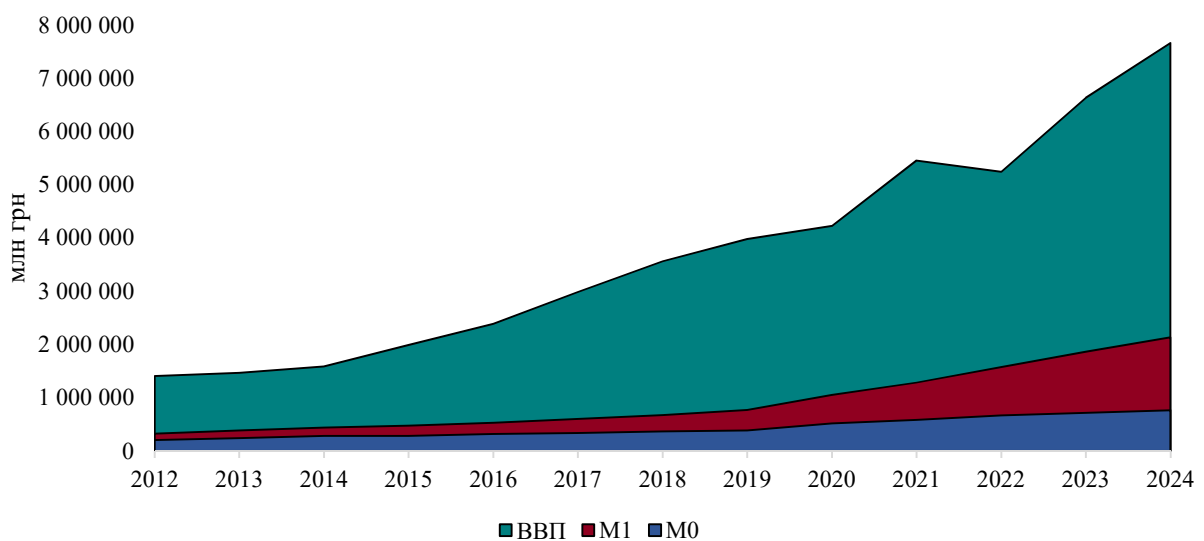

Рис. 1. Динаміка ВВП грошових агрегатів М0 та М1 в Україні за 2012-2024 рр.

Джерело: сформовано на основі [11]

За 2012–2024 рр. спостерігається стійка тенденція до зростання як номінального ВВП, так і грошових агрегатів М0 та М1, що вказує на загальний інфляційний тиск та розширення економіки в гривневому еквіваленті. Паралельно з цим, можна помітити і позитивні зміни: значне зростання агрегату М1 при відносно сталих обсягах агрегату М0, тобто відбулося розширення використання безготівкових розрахунків, що вказує на зростання довіри до банківської системи. Занепокоєння викликає зростання номінального ВВП в останні два роки, значна частина якого, ймовірно, є номінальною та фінансується за рахунок розширення грошової бази і має

прямий вплив на швидкість обігу. В цьому контексті було розраховано показник швидкості обігу операційних грошей та досліджено їх зміну в динаміці (рис. 2).

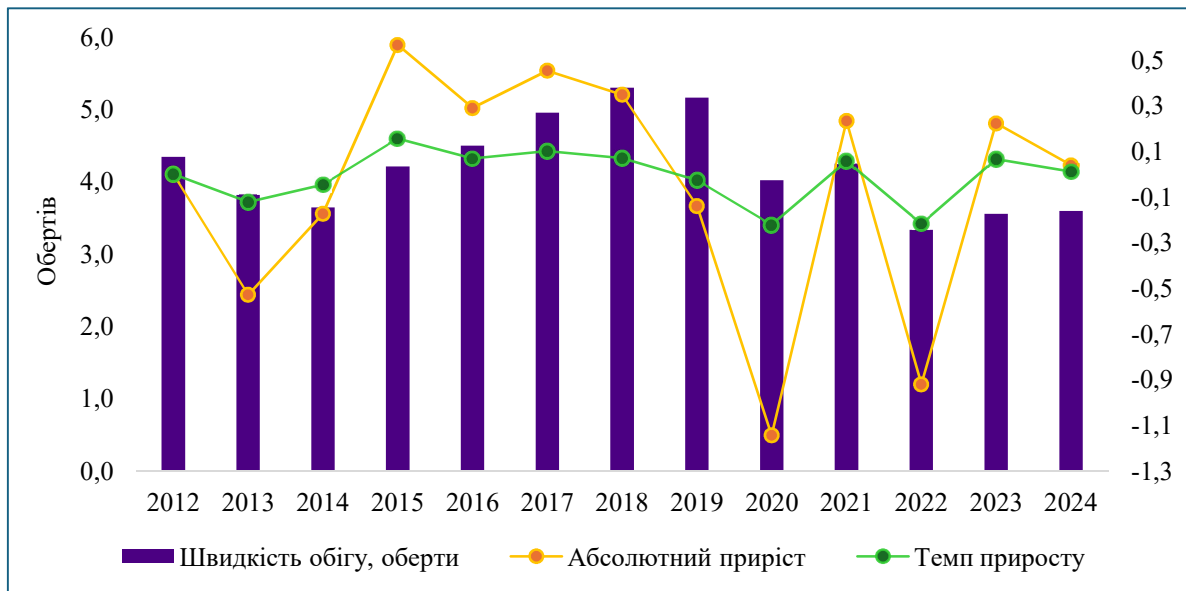

Рис. 2. Динаміка швидкості обігу готівково-безготівкових (операційних) коштів за 2012-2024 рр. в Україні

Джерело: розраховано та систематизовано за даними [11]

За досліджуваний період швидкість обігу операційних коштів мала нестабільну динаміку, що віддзеркалює вплив як внутрішніх так і зовнішніх факторів, викликаних змінами в глобальній економіці. Після зниження у 2013 р. швидкість грошового агрегату М1 різко зростає і досягає свого піку у 2018 р. Така ситуація сигналізувала про посилення транзакційної активності та прискорення обігу грошей між економічними суб'єктами. Максимальне зниження швидкості обігу в 2020 р. (зменшення на 1,2 оборти). було спричинене уповільненням економічної активності та накопиченням коштів на фоні пандемії COVID-19. 2021 рік відмітився стабілізацією в монетарній сфері – швидкість грошей зросла на 6% у порівнянні з попереднім роком. Але 2022 р. став найбільш значущим викликом, як для країни так і для монетарної сфери. Швидкість обігу знизилась на 22%, відбулося накопичення надлишкової ліквідності (М1) при одночасному зниженні реальної активності

(ВВП) та створилися умови для потенційного інфляційного ризику у майбутньому за умови швидкого повернення грошей в обіг. Вчасно вжиті Національним банком обмежувальні заходи дозволили запобігти цьому і в останні два роки показник продемонстрував відносну стабілізацію та часткове відновлення (економіка адаптувалась до війни).

Деталізуємо наше дослідження та розглянемо показник швидкості обігу безготівкових грошей (M1 без M0), який є ключовим індикатором розвитку саме платіжної інфраструктури та фінансової інклюзії (рис. 3).

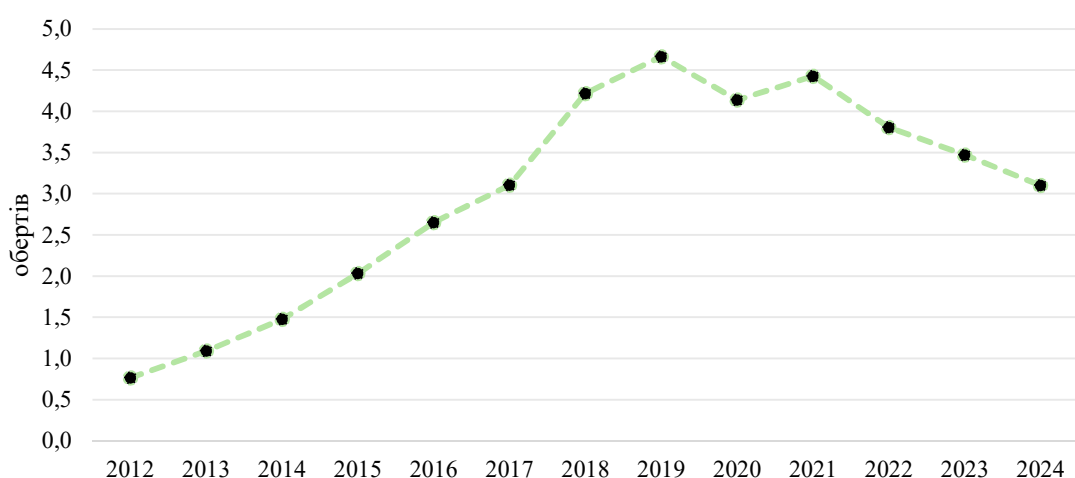

Рис. 3. Динаміка швидкості обігу безготівкових грошей за 2012-2024 рр. в Україні

Джерело: розраховано та систематизовано за даними [11]

Умовно динаміку швидкості безготівкових розрахунків (рис.3) можна поділити на два етапи:

1. Стрімке зростання (2012-2019 рр.): показник демонстрував швидке зростання, збільшившись з 0,8 до 4,6 обертів, що пояснюється масовою цифровізацією економіки, зростанням довіри до банківських системи та активний розвиток безготівкових платежів в цей період. Цей тренд є позитивним для фінансової стабільності та прозорості.

2. Пік та уповільнення (2019-2024 рр.): після досягнення піку у 2019 р. швидкість обігу безготівкових грошей почала знижуватися і досягла показника в 3,1 оберти у 2024 р. Уповільнення цього показника вимагає уваги, оскільки може свідчити про зниження ефективності використання

цифрових фінансових інструментів в умовах кризи. Геополітичні шоки (COVID-19, війна) та обмеження запровадженні НБУ на початку повномасштабного вторгнення призвели до накопичення безготівкових залишків на рахунках, які не брали участі у формуванні ВВП, що в результаті призвело до зниження трансакційної активності безготівкових коштів.

Для забезпечення стабільності фінансової системи необхідно щоб подальше зростання операційних грошей супроводжувалося випереджаючим зростанням реального ВВП, що дозволить плавно відновити швидкість обігу грошей до економічно обґрунтованого рівня без створення надмірного інфляційного тиску. Збільшення швидкості обігу (за інших рівних умов) без пропорційного зростання реального виробництва неминуче призведе до інфляції попиту.

Аналіз інфляційних процесів вимагає розуміння не лише зміну обсягу грошової маси, а й інтенсивності її використання, що вимірюється швидкістю обігу. Вузкий показник - швидкість обігу грошового агрегату М1 - є критично важливим, оскільки відображає трансакційну активність найбільш ліквідної частини грошей і допомагає визначити структурні передумови інфляційного ризику та рівень довіри до національної грошової одиниці (рис. 4).

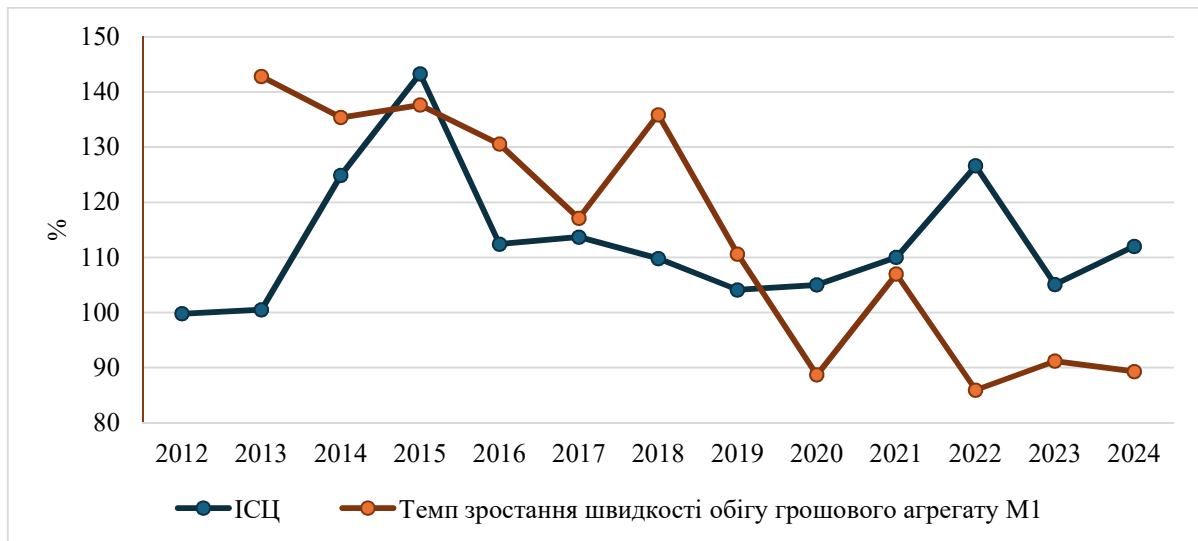

Рис. 4. Темп зростання швидкості обігу грошового агрегату М1 та ІСЦ за 2012-2024 рр. в Україні

Джерело: розраховано та систематизовано за даними [7, 11]

Співвідношення між швидкістю обігу безготівкових коштів та інфляцією у 2012 – 2014 рр. були досить узгодженими з певною лаговою складовою, що є типовим для інфляції. Після досягнення піку ІСЦ в 2015 р. і переходу НБУ до режиму інфляційного таргетування та відмови від фіксованого курсу гривні на користь плаваючого, де основним інструментом впливу стала облікова ставка для досягнення цілі з інфляції, тренд швидкості грошей почав різко розходитися з трендом інфляції. Зміни в монетарній політиці дозволили знизити та стабілізувати ІСЦ в подальші роки. Також, у 2015-2017 рр. НБУ додатково впровадив низку заходів для обмеження готівкового обігу: створення механізму дистанційної ідентифікації та верифікації громадян через банківські дані (системи BankID); стимулювання розвитку інфраструктури для обслуговування безконтактних платіжних карток та поширення новітніх технологій і сервісів; послідовне зниження лімітів на розрахунки готівкою та інші. Відсутність кореляції між швидкістю грошей та ІСЦ є демонстрацією ефективності запроваджених заходів, а зростаючий попит, підтриманий високою швидкістю обігу, компенсувався зростанням пропозиції та стабілізацією монетарної політики.

На початку повномасштабного вторгнення швидкість безготівкових розрахунків різко падає (на 21%), тоді як ІСЦ демонструє стрибок на 16%. Інфляція в цей період не була інфляцією попиту, а скоріше інфляцією витрат та девальвацією. Падіння швидкості за 2022-2024 рр. віддзеркалює зниження економічної активності та накопичення коштів, що стримує попит.

Додатково було проведено регресійний аналіз між швидкістю обігу грошового агрегату М1 та ІСЦ, який показав вкрай низьке значення коефіцієнта детермінації - лише 6,45% варіації темпів зростання ІСЦ може бути пояснено зміною швидкості безготівкових розрахунків, тобто зв'язок є статистично незначущим через великий розкид даних. Проведений аналіз підтверджує гіпотезу, що фактори не включені в модель, такі як зовнішні ризики, шоки пропозиції, девальвація мають набагато сильніший вплив на інфляцію в Україні, ніж зміна швидкості обігу безготівкових коштів.

У класичній економічній теорії, банківський кредит є головним каналом, що з'єднує монетарну та реальну сфери економіки. Кредитування виступає не просто як джерело фінансування, а як ключовий передавальний механізм, що трансформує потенційну ліквідність у активну транзакційну діяльність. Аналіз взаємозв'язків між кредитною активністю та безготівковими розрахунками є критично важливим для оцінки ефективності цього перетворення (рис. 5).

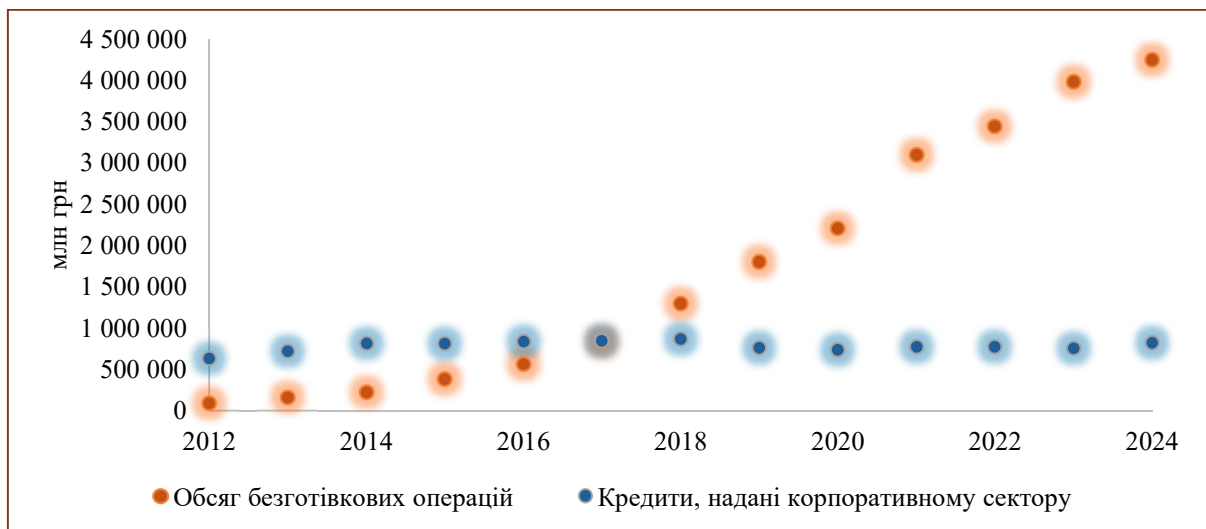

Рис. 5. Динаміка обсягу кредитів та обсягу безготівкових операцій за 2012-2024 рр. в Україні

Джерело: сформовано на основі [12]

Динаміка обсягів кредитів після 2015 р. демонструє відносно повільне, номінальне зростання (рис.5), тоді як обсяг безготівкових операцій показує експоненційне зростання, особливо після 2016 р. Швидкість обігу безготівкових розрахунків та загальна транзакційна активність економіки більше не залежать від кредитного каналу, а головними рушіями зростання безготівкових операцій є цифровізація, фінансова інклюзія та зростання платежів у номінальному вираженні, а не інвестиційна діяльність, фінансована кредитами.

Якщо кредитний канал функціонує ефективно, він має бути головним каталізатором зростання швидкості, змушуючи гроші "працювати" у

реальному секторі. З іншого боку, низький коефіцієнт кредитної монетизації або високі ставки можуть вказувати на структурні проблеми, які призводять до "осідання" безготівкових коштів на рахунках, уповільнюючи обіг та вказуючи на неефективність банківської системи як інвестиційного посередника. Для оцінки глибини фінансового посередництва та аналізу кредитного каналу монетарної трансмісії було розраховано коефіцієнт кредитної монетизації (рис. 6).

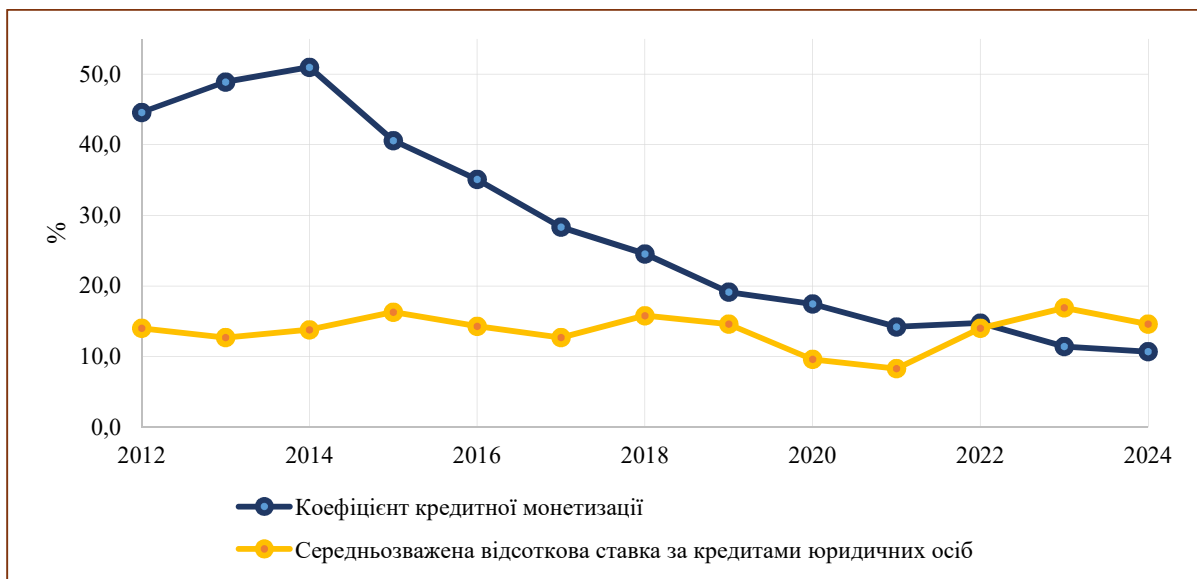

Рис. 6. Динаміка коефіцієнта кредитної монетизації та середньозважена відсоткової ставки за кредитами юридичних осіб за 2012-2024 рр. в Україні.

Джерело: розраховано та систематизовано за даними [7, 12]

За період 2012-2024 рр. спостерігається стійка тенденція до зниження коефіцієнта кредитної монетизації - з 47,8% у 2013 р. до 16,5% у 2024 р. (рис. 6), що вказує на структурне зниження ролі банківського кредитування у фінансуванні економіки. Паралельно з цим, відсоткова ставка за кредитами (вартість ресурсів) коливалась у межах певного коридору волатильності і не співвідносилась з динамікою коефіцієнта кредитної монетизації. Пікові значення припадають на 2015 р. та 2023 р. що було прямою реакцією монетарної політики НБУ на інфляційні та девальваційні шоки. Навіть у

періоди відносно низьких відсоткових ставок (2017-2019 рр.), монетизація продовжувала знижуватися, тобто домінували нецінові фактори, які стримували кредитування. Отже, можна зробити припущення про відсутність прямої залежності між показниками.

Для перевірки гіпотези про вплив факторів на швидкість безготівкових розрахунків (чи прискорюють обіг грошей великі обсяги кредитів, чи, навпаки, висока вартість ресурсу та низька кредитна монетизація створюють ефект осідання коштів) було проведено регресійний аналіз. В якості залежної змінної (Y) обрано швидкість безготівкових розрахунків, а в якості незалежних (X) обсяг кредитів юридичних осіб (X1), коефіцієнт кредитної монетизації (X2) та середньозважена відсоткова ставка за кредитами юридичних осіб (табл. 1).

Таблиця 1. Параметри регресійної моделі швидкості обігу грошей

	Multiple R=0,91549, R Square=0,838123, Adjusted R Square=0,7841646 Standard Error=0,607156, Observations=13; F=15,53257; Significance F=0,000666			
	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value
Intercept	9,520899	3,346404	2,845113	0,001924
X1	-1,7E-06	2,36E-06	-0,73937	0,478521
X2	-0,12834	0,034872	-3,68029	0,005073
X3	-0,08069	0,048179	-1,6749	0,128276

Джерело: розраховано та систематизовано за даними [7, 11, 12]

Адекватність побудованої моделі засвідчує сукупний коефіцієнт детермінації ($R^2=0,8381$), тобто 83,81% варіації швидкості обігу безготівкових грошей пояснюється змінними включеними в модель (табл. 1). Модель є статистично значущою (Significance F=0,000666), що дозволяє використовувати її для висновків.

Таблиця 2. Коефіцієнти регресійної моделі

Фактор	Коефіцієнт (β)	P-value	Оцінка впливу
Коефіцієнт кредитної монетизації	-0,1283 (негативний вплив)	0,0051 (значущий)	Зростання частки кредитів у ВВП уповільнює швидкість безготівкових розрахунків. Вказує на неефективність використання кредитів з точки зору формування ВВП.
Середньозважена відсоткова ставка за кредитами юридичних осіб	-0,0807 (негативний вплив)	0,1283 (незначущий)	Вплив показника є статистично не значущим. Ризики та структурні проблеми значно важливіші за саму вартість кредиту.
Обсяг кредитів, наданих юридичним особам (залишок)	-1,74E-06 (негативний вплив)	0,4785 (незначущий)	Вплив показника є статистично не значущим. Обсяг кредитів не має значущого впливу на швидкість обігу. Для безготівкового обігу важливе відносне навантаження кредитами на економіку, а не їхня номінальна сума.

Джерело: розраховано та систематизовано за даними [7, 11, 12]

Отже, регресійний аналіз засвідчив (табл. 1,2), що динаміка швидкості безготівкових розрахунків більше залежить від структурного співвідношення (кредити до ВВП), аніж від кількісних показників кредитування. Негативний зв'язок між кредитною монетизацією та швидкістю безготівкових розрахунків є критичним викликом, який сигналізує про структурні проблеми передавального механізму кредитування; кредитування не виконує функції прискорювача економічної активності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Висока актуальність аналізу швидкості обігу грошей пояснюється впливом трансформації структури грошової маси на цінову стабільність та економічну активність. Проведене дослідження дозволило комплексно оцінити динаміку швидкості обігу грошей в умовах глибоких макроекономічних шоків 2012–2024 рр. у взаємозв'язку з ключовими монетарними показниками, виявити значні структурні трансформації, виклики для цінової стабільності та економічної активності.

Оцінка динаміки швидкості обігу готівкових і безготівкових коштів дозволила виявити накопичення надлишкової ліквідності при одночасному зниженні реальної економічної активності на фоні пандемії COVID-19 та

повномасштабного вторгнення. Швидкість обігу безготівкових грошей за історичними даними було умовно поділено на два етапи: 1) 2012-2019 рр. – стрімке зростання, викликане масовою цифровізацією економіки, підвищенням довіри до банківської системи; 2) 2019-2024 рр – пік та уповільнення (вплив геополітичних шоків), викликане зниженням ефективності використання цифрових фінансових інструментів в умовах кризи.

Для забезпечення стабільності фінансової системи необхідно щоб подальше зростання операційних грошей супроводжувалося випереджаючим зростанням реального ВВП, що дозволить плавно відновити швидкість обігу грошей до економічно обґрунтованого рівня без створення надмірного інфляційного тиску. Збільшення швидкості обігу (за інших рівних умов) без пропорційного зростання реального виробництва неминуче призведе до інфляції попиту.

Порівняння динаміки швидкості обігу безготівкових грошей з ІСЦ та проведений регресійний аналіз між цими показниками (відсутність взаємозв'язку), дозволив зробити висновок, що інфляційні сплески в Україні здебільшого спричинені немонетарними шоками, а не зростанням внутрішнього попиту чи зміною швидкості обігу. Зростаючий попит, підтриманий високою швидкістю обігу, компенсувався зростанням пропозиції та стабілізацією монетарної політики. Фінансовий сектор за досліджуваний період демонстрував позитивну структурну трансформацію у сфері безготівкових розрахунків, що є довгостроковим антиінфляційним чинником. Проте у короткостроковій перспективі зміна швидкості обігу безготівкових коштів не є основним рушієм інфляції, яка здебільшого була спричинена немонетарними шоками. Для забезпечення стійкої цінової стабільності, НБУ має зосереджуватися не лише на контролі грошової маси, а й на погашенні структурних та зовнішніх шоків, оскільки саме вони домінують у ціноутворенні.

Проведений регресійний аналіз, для оцінки впливу факторів на швидкість обігу безготівкових грошей, показав незначущість впливу відсоткових ставок за кредитами та обсягів наданих кредитів на швидкість та негативний вплив кредитної монетизації, що свідчить про накопичення пасивної ліквідності та зниження транзакційної функції грошей. Видані кредити не виконують функції прискорювача економічної активності: вони могли бути використані на погашення старих боргів або непродуктивні цілі, а не на інвестиції та транзакції, що генерують ВВП.

Попри значні виклики за останнє десятиріччя для економіки країни Національному банку вдалося уникнути утворення спекулятивних бульбашок та економічних криз. У цих умовах НБУ доцільно зберігати контроль за надлишковою ліквідністю, поєднувати монетарні інструменти з політикою мінімізації структурних і зовнішніх шоків та стимулювати підвищення продуктивності кредитування для перетворення накопичених ресурсів на фактор зростання реального ВВП. Реалізація таких заходів сприятиме відновленню функціональної ролі безготівкових коштів як активного елементу економічного обігу та забезпеченню довгострокової цінової стабільності.

В подальших дослідженнях планується розширити емпіричну базу, включивши додаткові макрофінансові та інституційні змінні, які можуть впливати на швидкість обігу грошей, включаючи очікування, фіскальні імпульси, волатильність обмінного курсу, розвиток фінансового ринку та структурні зрушення в платіжних технологіях.

Література

1. Anderson R., Bordo M., Duca J. Money and Velocity During Financial Crises: From the Great Depression to the Great Recession. Economics Working Papers. 2016. No 16111. Hoover Institution, Stanford University. URL: https://www.frbsf.org/wp-content/uploads/S04_P1_JohnVDuca.pdf

2. Cole H., Ohanian L. Shrinking Money and Monetary Business Cycles. Working Papers. 1997. No 579. Federal Reserve Bank of Minneapolis.
3. Danylyshyn B., Bohdan I. Monetary Policy During the Wartime: How to Ensure Macroeconomic Stability. Investment Management and Financial Innovations. 2022. Vol. 19(2). P. 344–359. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.19\(2\).2022.30](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.19(2).2022.30)
4. Isard P. Equilibrium Exchange Rates: Assessment Methodologies. IMF Working Papers. 2007. No 2007/296. International Monetary Fund. DOI: <https://doi.org/10.5089/9781451868593.001>
5. Végh C. A. Open Economy Macroeconomics in Developing Countries. Cambridge: The MIT Press. 2013.
6. Єріна А. М. Економічна статистика: підручник: у 2 ч.–Ч. 1. Макроекономічна статистика/[ІГ Манцуров, АМ Єріна, ОК Мазуренко та ін.]; за наук. ред. чл.-кор. НАНУ ІГ Манцурова. К.: КНЕУ, 2013.
7. Індекс інфляції (2000–2025). Ставки, індекси, тарифи. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 22.11.2025).
8. Нянько В., Нянько Л., Нянько В. Банківська система за воєнного стану та у післявоєнному відновленні України. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія Економічна. Серія Юридична, 2022. №35, 96–105. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7643321>
9. Правдиківська І.І., Дорошенко Н.О. Вплив війни на банківську систему України. Молодий вчений. 2022. № 9 (109). С. 150–153. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-32>
10. Ситник Н., Прицак Я. Банківська система України в умовах війни: ризики та оцінка безпеки. Молодий вчений. 2023. № 6 (118). С. 94–98. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-19>
11. Спеціальний стандарт поширення даних. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sdds> (дата звернення: 01.11.2025).

12. Статистика фінансового сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (дата звернення: 22.11.2025).

References

1. Anderson, R. Bordo, M. and Duca, J. (2016), “Money and Velocity During Financial Crises: From the Great Depression to the Great Recession. Economics Working Papers”, *Hoover Institution, Stanford University*, [Online], vol.16111. available at: https://www.frbsf.org/wp-content/uploads/S04_P1_JohnVDuca.pdf (Accessed: 01 February 2026).
2. Cole, H. and Ohanian, L. (1997), “Shrinking Money and Monetary Business Cycles. Working Papers”, vol. 579. *Federal Reserve Bank of Minneapolis*.
3. Danylyshyn, B. and Bohdan, I. (2022), “Monetary Policy During the Wartime: How to Ensure Macroeconomic Stability. Investment Management and Financial Innovations”, [Online], vol. 19(2), pp. 344–359. [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.19\(2\).2022.30](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.19(2).2022.30)
4. Isard, P. (2007), “Equilibrium Exchange Rates: Assessment Methodologies”, *International Monetary Fund*, [Online], vol. 2007/296/ <https://doi.org/10.5089/9781451868593.001>.
5. Végh, C. A. (2013), “Open Economy Macroeconomics in Developing Countries”, *Cambridge: The MIT Press*.
6. Mantsurov, I. G. Yerina, A. M. and Mazurenko, O. K. (2013), *Ekonomichna statystyka: pidruchnyk: u 2 ch.–Ch. 1. Makroekonomichna statystyka* [Economic statistics: textbook: in 2 parts - Part 1. Macroeconomic statistics], KNEU, Kyiv, Ukraine.
7. Minfin, (2007), “Inflation index (2000–2025). Rates, indices, tariffs” available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (Accessed: 22 November 2025).
8. Nian'ko, V. Nian'ko, L. and Nian'ko V. (2022), “The banking system during martial law and in the post-war reconstruction of Ukraine”, *Naukovi zapysky*

L'vivs'koho universytetu biznesu ta prava. Seriiia Ekonomichna. Seriiia Yurydychna, [Online], vol. 35, 96–105. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7643321>.

9. Pravdykovs'ka, I. and Doroshenko, N. (2022), “The impact of the war on the banking system of Ukraine”, *Molodiy vcheniy*, [Online], vol. 9 (109), pp. 150–153. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-32>.

10. Sitnik, N. and Pricsak, Ia. (2023), “The banking system of Ukraine in wartime: risks and security implications”, *Molodyj vchenyj*, [Online], vol. 6 (118). pp. 94–98. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-19>.

11. National Bank of Ukraine (2000), “Special data dissemination standard”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sdds> (Accessed: 01 November 2025).

12. National Bank of Ukraine (2000), “Financial sector statistics”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (Accessed: 22 November 2025).

Отримано редакцією журналу / Received: 26.02.26

Прорецензовано / Revised: 06.03.26

Схвалено до друку / Accepted: 20.03.26